

KONSEPTUTVIKLING

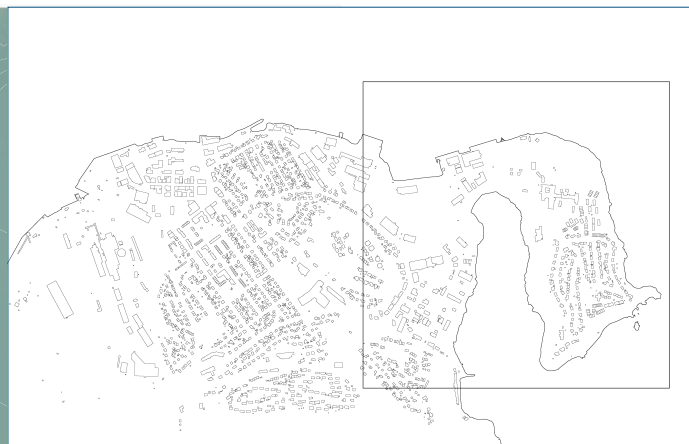
mars - mai
2024

Dette heftet er en samling av bilder, analyser, refleksjoner, skisser og modellbilder gjort som en del av min deisgnprosess gjennom semesteret.

INNHALDSFORTEGNELSE

00	INTRO	2-3
01	PROSJEKTOMRÅDE	4-7
02	PROBLEMSTILLING	8-9
05	BEREDSKAP	10-13
06	LITTERATUR	14-17
07	REFERANSEPROSJEKTER	18-21
08	SKISSER	19-25
09	MODELLBILDER	26-27
10	REFERANSER	29

VALG AV PROSJEKTOMRÅDE - PRESTEBUKTA

Kontekstkart Kirkenes

- **Campus og asylmottak**
Nothing Hill
- **Eldrehjem**
Prestøyhjemmet
- **Barneskole og tilfluktsrom**
Kirkenes skole
- **Barnehage**
Einerveien barnehage
- **Barnehage**
Prestøya barnehage

Korteste vei fra Prestøya til sentrum og barneskolen, som delvis går langs den tungt trafikerte E6 og fyllingen..

Prestebukta er et naturområde med skog, sjø og mudder mellom det industrielle fastlandet og den idylliske Prestøya. Rundt bukta ligger tre topper med boligfelt og en rekke utdannings- og omsorgsinstitusjoner. Etter mange runder med gjenfylling av området, er dyreliv og lokalbefolkningens trivsel truet av mer industri- og næringsutbygging, trafikk og harde flater.

Som jeg har sett på i tidligere analyser, er Prestøya er det eneste stedet i Kirkenes hvor man fortsatt kan oppleve naturen på nært hold. Sydspissen er et populært rekreasjonsområde for blant annet barnehagebarn, mens selve bukta er lite tilgjengelig og forsømt.

Det er mange grunner til at dette er et spennende om relevant sted å gjøre et prosjekt. Det er mange ulike historiske, sosiale og økologiske lag å jobbe med. Et eksempel er mangfoldet av brukergrupper man kan finne her: Det er det første stedet Hurtigruteturistene kommer til, det er hit russerne pleide å komme for å handle og det er hit en rekke fugler kommer langveis fra for å hekke. Man kan si at hele verden møtes i Prestebukta.

Bilder tatt på samme sted på sørspissen i oktober 2023 og februar 2024.

Personlig opplevelse:

Presteøya og Prestebukta var noen av stedene jeg følte jeg "landet" mest da jeg var på felttur. Prestøya var et fint sted å være, og en stor kontrast til sentrum, som er sterkt industrialisert. Tuppen av Prestøya er definitivt det vakreste stedet i Kirkenes. Mot nord kan man se over til Barentshavet og Vardø på en klar dag. Mot sør kan man se Kjerringberget og nedover fjorden.

Bokkvalitet:

Gjennom en rekke artikler og leserinnlegg har jeg fått inntrykk av at det er et sterkt lokalt engasjement for å bevare Prestebukta slik det er i dag, og legge til rette for mer bruk og rekreasjon. Mange av beboerne på Prestøya har et nostalgisk forhold til stedet, som så helt annerledes ut da de var barn. Det er også en del bekymring knyttet til fremkommelighet og trygghet for skolebarn på veistrekningen mellom Prestøya og barneskolen øst for bukta.

UTVIKLING AV PROBLEMSTILLING

I et større perspektiv lurer jeg på hvordan Kirkenes igjen kan omstille seg for å tilfredsstille innbyggernes behov i en dyster tid, med nedlegging av næringsliv, stengte grenser, fraflytting, militær opprustning og en overhengende fare for krig i nordområdene. Jeg ønsker å ta på alvor at det er viktig å ha en stabil lokalbefolkning i byen og være forberedt på at kriser kan skje.

Hvordan kan Prestebukta tilgjengeliggjøres som et attraktivt rekreasjonsområde ved sjøen for lokale?

Hva er krysningspunktene mellom landskap og beredskap?

Utsikt fra Prestfjellet over industriområdet i overgangen fra sentrum til Prestøya.

Bilde hentet fra regjeringen.no.

MILITÆRT BEREDSKAP

Under er en samling av begreper jeg hørte i samtaler, under debatter og foredrag på felt. De fleste er relatert til relasjonen til Russland og militarisering. Det er en spennende tanke å undersøke om man kan inkorporere noen av disse begrepene i et fysisk prosjekt. De uthevede ordene er de jeg tenker har mest med landskap å gjøre.

Beredskap

...“å være forberedt på å møte uventede kritiske situasjoner.” (SNL, 2020). Hørt under alle debatter, knyttet til å være forberedt på en eskalerende konflikt med Russland.

Kystvakt

Opprettet i 1977, og er en del av sjøforsvaret. Oppgaver som suverenitetshevdelse, ressursforvaltning, søk og redning. (Wikipedia, 2024). Lest om og hørt under foredrag.

Resilience (motstandsdyktighet)

Evenen til å tilpasse seg vanskelige eller utfordrende situasjoner. (American Psychological Association). Hørt under alle debatter.

Rustningsspirale

Norge ruster opp forsvaret pga en overhengende fare for krig. Det fører til at motparten blir nødt til å svare på opprustningen. Hørt under samtalen med kommunen og under debatt.

Paradoks

Knyttet til den økende viktigheten av at folk er bosatt i nord og ved grensa, men samtidig dårlige levevilkår og lite muligheter. Hørt under debatt.

Desentralisering

Hørt i møte med kommunen, i forbindelse med byens utforming. “Å spre (virksomhet) til flere steder”. (SNL).

Suverenitetshevdelse

Tiltak som staten gjør for opprettholde kontroll over grenser og territorium, utført av Forsvaret i praksis (SNL, 2021). Hørt under debatt, Knyttet til viktigheten av å ha bosetning i nord.

Nordomårdene

I følge regjeringen er det “Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde”, og innefatter de fleste landene i nord. (regjeringen). Sett på kunstutstilling med en kritisk vinkling.

Prosjektet mitt handler om å argumentere for hvordan bolyst på et veldig lokalt nivå er viktig for beredskapen til Norge av geopolitiske grunner. Det er viktig at Kirkenes har en stabil lokalbefolkning, og det er dermed viktig å skape attraktive nærområder som folk har lyst til å bo i. Under har jeg definert fire temaer jeg jobber med, som har med beredskap i landskap på ulike måter. De handler ikke om å prøve å løse noen av de store logiske problemene på noen som helst måte, men handler om å gi byen en løft som vi gagne lokalbefolkningen (og Norge).

Sosiale møteplasser

De er få tilrettelagte sosiale møteplasser i byen i dag. I prosjektet mitt vil både dyrkehagene, piren og parken være sosiale møteplasser i tilknytningen til gangveien, der man kan gjøre ulike aktiviteter på ulike årstider.

Estetiske nærmiljø

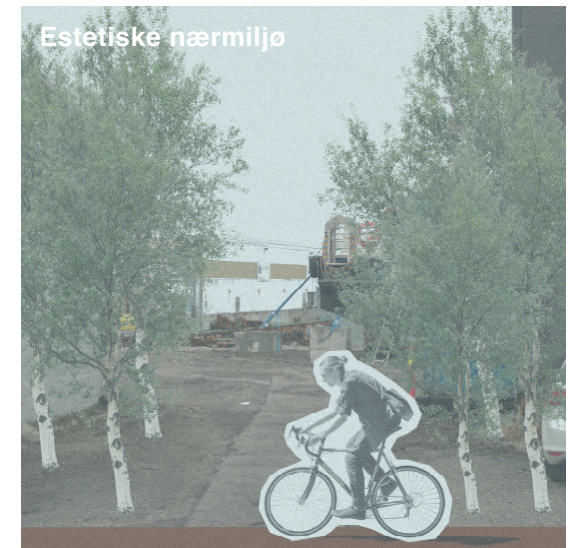
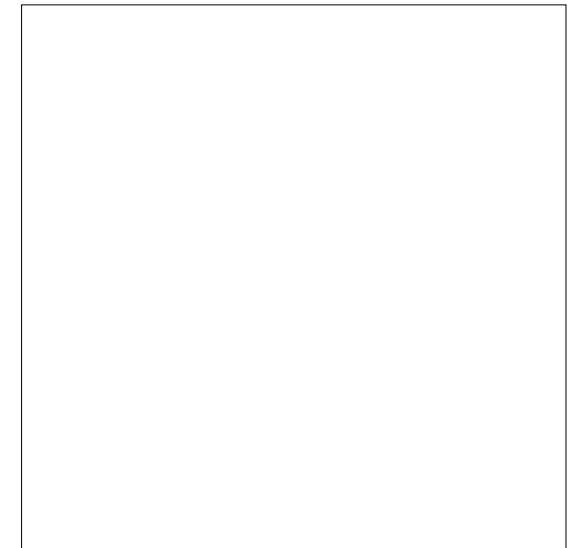
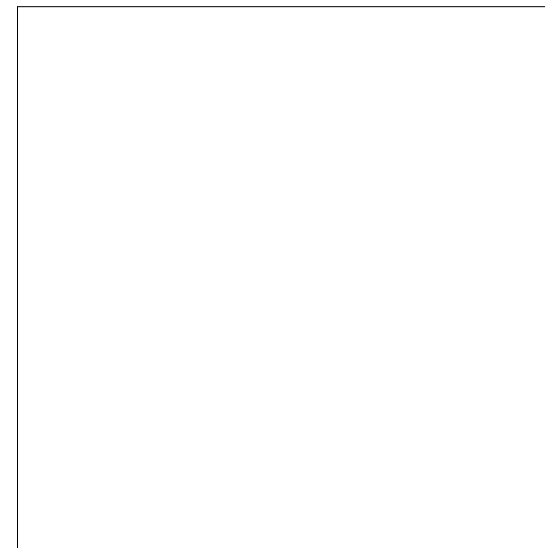
Å flette inn trær og flere grønne flater vil heve attraktivitet i et ellers grått og hardt landskap. Dette grepet kan både bidra til en følelse av psykologisk velvære i hverdagen og en følelse av utvikling å se trærne endre seg med årstidene og komme nærmere naturen på vei til skole og jobb.

Kunnskapsdeling

Dyrkehagene handler først og fremst om å skape en sosial møteplass for folk i boligområdet, men kan også bidra til kunnskapsdeling. Selvom dyrkingen ikke er nok som matforsyning kan det gi en følelse av mestring og samhold.

Landskap som identitet

Jeg ønsker å løfte frem de stedsspesifikke naturkvalitetene ved Kirkenes, som ikke er så lett å få fatt på i byen. Dette innebærer blant annet å lage noen piler ut i bukta, med utsikt til fjorden og bruke en rekke lokale arter. En følelse av stolthet og tilknytning til sitt nærmiljø er viktig for bolyst.

Vern: Hvorfor er engasjementet så stort for å bevare Prestebukta? Dette spørsmålet kan ha mange svar.

Vær varsom med Prestebukta

LESERINNLEGG

Per Erik Motrøen, innflytter til Sør-Varanger og Prestøya
Trond Gaasland, leder for Naturvernforbundet i Sør-Varanger
redaksjon@siva.no

Det kan være fordi beboere på Prestøya, for ikke å glemme de på Storaugan og Langora, ikke ønsker mer industri i byen. Eller fordi tungtransport inn og ut av industriområdet må gå forbi byens barneskole, eller gjennom sentrum. Det kan være fordi barn og unge på Prestøya må ta skolebuss fordi skoleveien er farlig. Eller fordi industriområdet lever opp til navnet på den gamle søppelfyllingen den ligger på, Skittippen.

Engasjementet kan nok også skyldes at oya opplever et generasjonsskifte. Det er en ny generasjon med barnefamilier som ser verdien av å bo på oya. Eller fordi Prestebukta brukes til opplevelser i naturen for barn og voksne fra hele Kirkenes. Og, det kan være fordi naturverdiene i Prestebukta er for viktige til å mistes.

OMKAMP

Nå er det omkamp. De som ønsker en gigantisk igjenfylling (100 000 kvadratmeter) og de som ikke ønsker igjenfylling. Ingen stor overraskelse at vi slutter oss til den siste gruppen. Det er

mange årsaker til vår motstand mot igjenfylling.

I en ingeniørrapport fra 2016 som utforsker muligheten for igjenfylling forteller, sitat: I Multiconsults vurdering antas tiden for at fyllingen skal sette seg til minst 10 år på grunn av de dårlige grunnforholdene. Det betyr rett og slett at Kirkenes får nok en menneskelegat steinorken som ikke gir noe snarlig næringsareal. Dersom det kommer på plass et nytt industriområde, kan dagens eksisterende industriområde på Skittippen litt etter litt bli et attraktivt sted for næring m.m.

STORE NATURVERDIER

Naturverdiene i Prestebukta er for store for å steines. Vi undres også på hvorfor Prestebukta ble lagt inn i kommunens arealplan i utgangspunktet. Etter grundig undersøkelse i merknader innsendt da arealplanen var på høring ble ikke Prestebukta nevnt av noen. Selv ikke beboere på Prestøya fikk med seg at Prestebukta skulle bli industriområde.

Vi har kontaktet både Statsforvalteren og Fylkeskommunen for å få svar på hvorfor de ikke hadde noen merknader. Fylkeskommunen forteller at det er de er usikker på hvorfor de ikke hadde levert informasjon og fortalte at de nå venter på en konsekvensutredning. Konsekvensutredningen har

kommet, og den viser til mange av de samme naturverdiene som vi også vil fortelle om.

Over til naturverdiene. I Prestebukta ligger det et sjeldent og truet brakkvannsdelta. Brakkvannsdelta i Norge er sjeldent nettopp fordi de ofte blir fylt igjen til fordel for mennesker. Miljødirektoratet fastslår at brakkvannsdelta på Prestøya er en svært viktig naturtype. Direktoratet forteller også at det trolig er et mangfold av bunndyr på mudderflatene i området. Mudderflatene får også verdi som viktig. Miljødirektoratet forteller også at området bevares best hvis det ikke skjottes eller påvirkes.

På Prestøyas landside mot bukta ligger det en gammel boreal lauvskog. Lauvskogen inneholder over ti registrerte arter, men viktigst er den sjeldne skogblomsten Russearve. Miljødirektoratets råd til kommunen er at området ikke må reduseres. Da vil lokaliteten gå tapt.

FUGLELIV

Prestebukta har i tillegg til sine viktige naturtyper et rikt fugleliv. Først må vi nevne tragelien med rødnebbterne som holdt til på den andre siden av moelen. Det som tidligere var kjent som småbåthavna er nå kjent som steinrøys mellom Europris og Hurtigrutekaia. Dette var rødnebbternenes hekkeområde.

KRYKKJE: Krykkja er blant fuglene som holder til i Prestebukta.

ILLUSTRASJONSFOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN / NTB

Det ble sagt den gangen at rødnebbterne kunne finne andre hekkeområder. Hvor er rødnebbterne nå i dag? Det er det ingen som vet, men bestanden har blitt dramatisk redusert de siste ti årene.

I Prestebukta blir det årlig observert hekkende ærfugl. Den rødlista ærfuglen er en av Prestebuktas faste fugler, men som rødnebbterne er bestanden dramatisk redusert de siste par årene. Andre arter i bukta som bør nevnes er den kritisk truede hettemåka, den sterkt truede krykkja og de rødlistede artene dvergmåke og jeld. Ved utfylling av bukta kan vi oppleve at ærfugl blir like

sjeldent i Kirkenes som rødnebbterne. Flere andre arter vil selvsagt også fortrenges.

MILJØPRIS

Naturvernforbundet i Sør-Varanger tildele Prestøya Ve og Vel Miljøprisen 2021 for sitt arbeid for nærmiljø, bomiljø og nær natur. Miljøhensyn er viktig for befolkningen og hensynet til miljø og naturangifeld må tas alvorlig.

Forslaget som skal behandles i kommunestyret er rett og slett ja til en fylling, som må ligge brakk i mange år. Eller ja til videre liv, opplevelser, viktige naturtyper og sårbare arter. Vi heter på de som ønsker å bevare bukta.

REFERANSETEKSTER

“Vær varsom med Prestebukta” av Per Erik Motrøen
“Skal det bo folk i Finnmark” av Trond Gaasland

14. juni 2022

Disse to leserinnleggende, skrevet av henholdsvis én naturvernentusiast og én lokal, ble viktige for å forstå viktigheten av å bevare og tilrettelegge naturkvalitetene i byen for lokalbefolkningen. De var også sentrale for utvelgelsen av prosjektområdet. Tekstene løfter både frem konsekvensene for lokalbefolkningen og dyrelivets trivsel ved å utføre den planlagte utfyllingen av Prestebukta.

Sitat fra “Skal det bo folk i Finnmark?”:

“Finnmark er unikt. Nå må vi legge til rette for folk, og utvikle regionen med en bærekraftig bruk av vår natur og geografiske plassering (...). Gjør det lett å komme seg ut i naturen for folk i alle aldre, og ta vare på nærnaturen og de grønne områdene vi har i boområdene. Å si ja til utvikling som ødelegger trivselsfaktorer er som å sage over greina vi sitter på (...).” (Gaasland, 2022).

Folk i Finnmark: Befolkningsutviklingen i Norge skremmer, men hvorfor flytter så mange fra utkant til sentrale strøk, og hvorfor flytter det flere fra Finnmark enn de som kommer?

Skal det bo folk i Finnmark?

LESERINNLEGG

Gunnar Reinholdtsen
redaksjon@siva.no

Svaret er enkelt – de kan oppnå noe andre steder. De som ikke får her. Er ikke da løsningen å gi dem noe her, som de ikke kan få der de flytter? Finnmark er unikt, nå må vi legge til rette for folk, og utvikle regionen med en bærekraftig bruk av vår natur og geografiske plassering, ikke med kortsiktig tomning av ressursene og nedbygging av nærnaturen. Vi må gjøre

Finnmark til et sted folk vil flytte til – ikke fra.

TRIVSEL ELLER ARBEIDSPLASER

Å tilby flere arbeidsplasser enn vi er mennesker til, er vel neppe løsningen mot fraflytting. Spesielt hvis det går på bekostning av det som gir folk lyst til å bo her. Arbeidsplassene er nytteløse hvis vi ikke har folk. Å satse bare på ny industri, blir å snu saken på hodet, det vi trenger er selvsagt å iverksette tiltak som i større grad får folk til å trives. Gjør det fint for de som bor her. Arbeidsplasser for pendlere er ikke det vi trenger. Sats på det vi har som de ikke

har andre steder, det som får turister fra hele verden til å strømme til. Det som mange kommer til Finnmark for å oppleve: natur og friluftsliv jakt og fiske, det frie livet i nord. Sats på trivsel for barn, ungdom og voksne, og legg til rette for eldre. Gjør det godt å leve her for alle, og legg til rette for det livet som lokket dem hit, eller har fått dem til å bli.

DET GODE LIV I FINNMARK

Folk i Finnmark er glade i å være ute. Gjør det lett å komme seg ut i naturen for folk i alle aldre, og ta vare på nærnaturen og de grønne områdene vi har i boområdene. Å si ja til utvikling som ødelegger trivselsfaktorer er som

å sage over den greina vi sitter på – ikke særlig lurt. Vi trenger nå en bevisst og omfattende satsing på det gode liv i Finnmark.

Ønsket om trivselsstiltak går langt tilbake i tid. I 1952 ble det foreslått å frede den delen av Prestøya som ikke ble berørt av det nye sykehusbygget. Forslagsstiller viste til at Prestøya var et lite paradys for barn, og stedets eneste badeplass. Friluftsområ-

det ble altså betraktet som en viktig trivselsfaktor allerede for 70 år siden. Men da reguleringsplanen kom i 1958 ble mye av oya boligområde. Men oya har fremdeles enda grønne områder som kan utvikles og bidra til trivsel og helse.

Legg til rette for at folk skal trives, ikke ta fra dem den nærheten til naturen som de er glad i. Bevar Prestebukta!

” Sats på det vi har som de ikke har andre steder, det som får turister fra hele verden til å strømme til.

NOU

Norges offentlige utredninger **2023: 17**

Nå er det alvor

Rustet for en usikker fremtid

REFERANSE TEKST

“Nå er det alvor”, Norges offentlige utredninger (2023).

Dette er fjorårets offisielle beredskapsrapport, som jeg hørte om under foredraget “896 sider norsk sikkerhet” på Barents Spektakel. Rapporten kartlegger alle militære og sivile tiltak som bør gjøres i den vanskelige geopolitiske situasjonen Norge befinner seg i nå. Det var her jeg for første gang leste om hvordan befolkningen i Øst-Finnmark er en viktig del av befolkningen, som ble utgangspunktet for prosjektet.

“Øst-Finnmark har den største utfordringen i nasjonal sammenheng ettersom det er her grensen mot Russland ligger. Vekst, utvikling og beredskap i Øst-Finnmark er ikke isolerte finnmarksforhold, men omhandler nasjonal sikkerhet.” (NOU,2023)

“Kommisjonen mener at sterke lokalsamfunn i nord må prioriteres, ikke minst ut fra sikkerhetspolitiske og beredskapsmessige hensyn.” (NUO, 2023).

For å ivareta norske interesser i nordområdene er det avgjørende å opprettholde bosetting i vår nordligste landsdel. Befolningsgrunnlaget er en avgjørende faktor for beredskapen, og stabil bosetting i nordområdene er fremhevet som viktig av så vel distriktpolitiske som av sikkerhetspolitiske grunner.” (NOU, 2023).

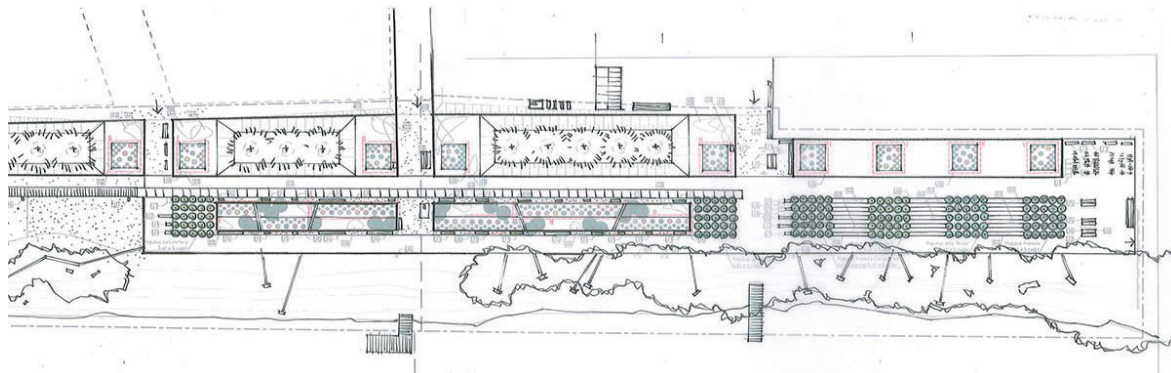
REFERANSEPROSJEKT

Prosjekt: Jubileumsparken
(Shoreline park)
Hvor: Gøteborg, Sverige
Arkitekt: Atelier Le Balto og
MARELID landskapsarkitekter
År: 2018-

Prosjektbeskrivelse:

Prosjektet skulle markere Gøteborgs 400-års jubileum, og er et transformasjonsprosjekt av en tidligere havn. Tomten var en deponi før det ble en havn på midten av 1900-tallet. I prosjektet blir deler av havnen til et slags landskapslaboratorie, der landskapsarkitekter, gartnere, og lokalbefolkning kan samarbeide om å teste ulike vegetasjon, materialer, estetikk og vedlikehold.

Overføringsverdi: Jeg synes det er spennende hvordan arkitektene har jobbet med ulike rette linjer og soner med vegetasjon ned mot sjøen, som skaper en estetisk verdi og en buffersone fra industriområdet. Dette har jeg tatt inspirasjon fra i mitt prosjekt.

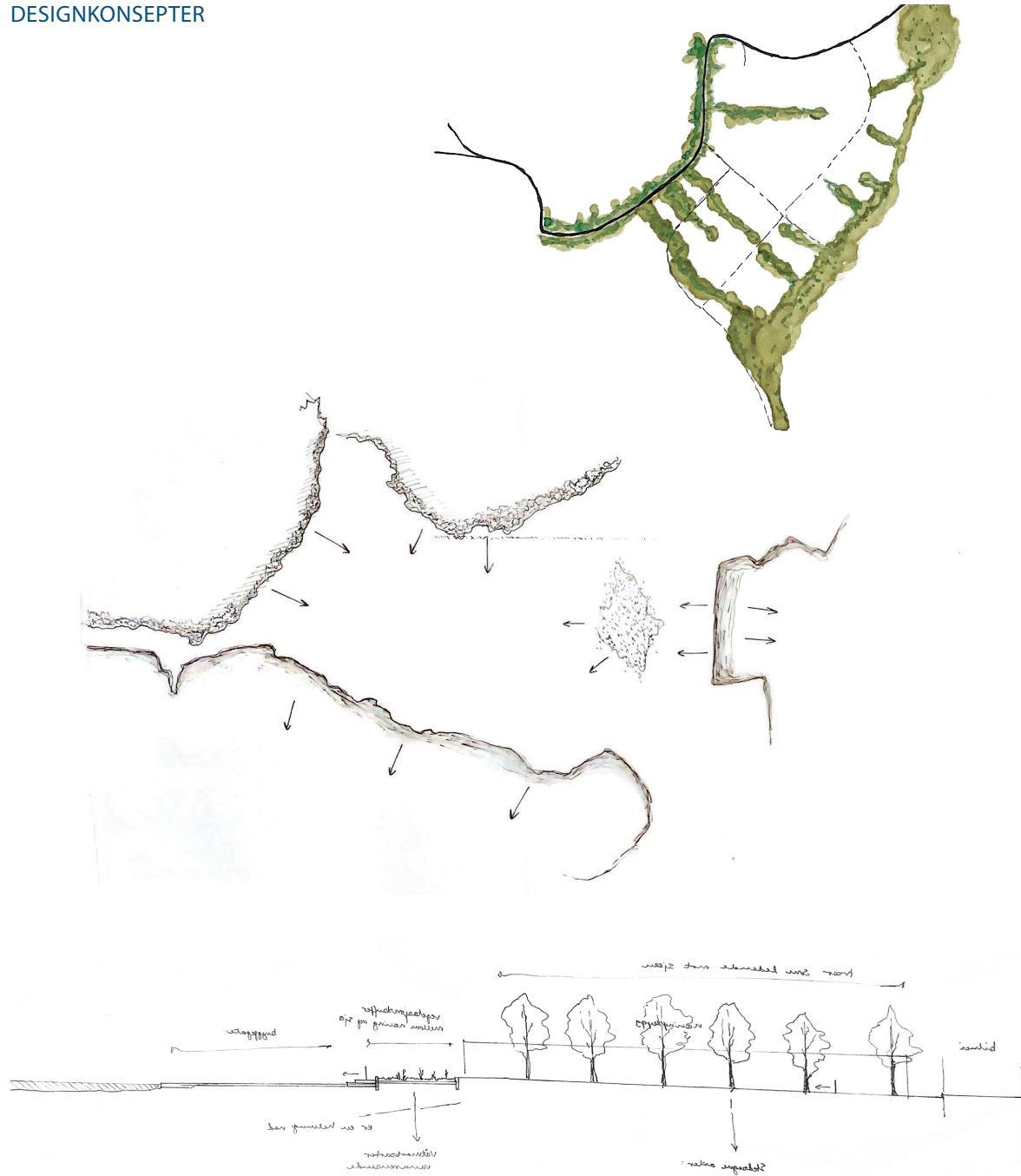

PLANSKISSE

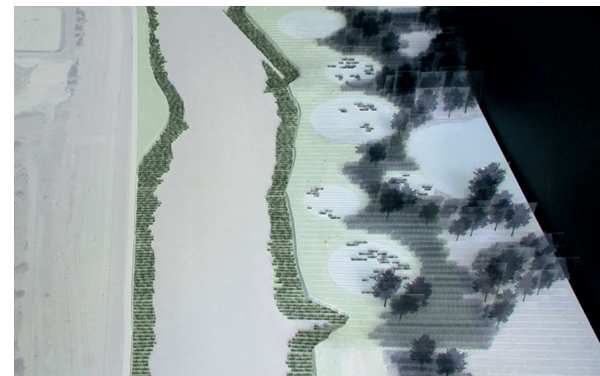
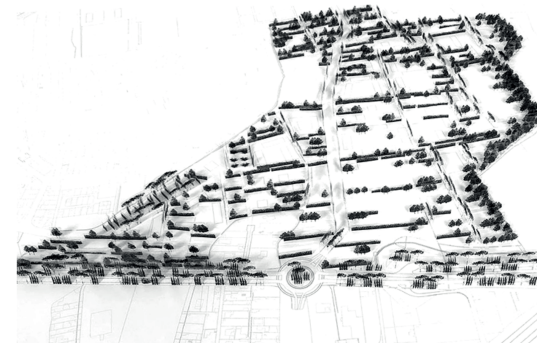

Skisse av blant annet overgangen mellom land og vann langs den menneskeskapt fyllingskanten i Prestebukta.

DESIGNKONSEPTER

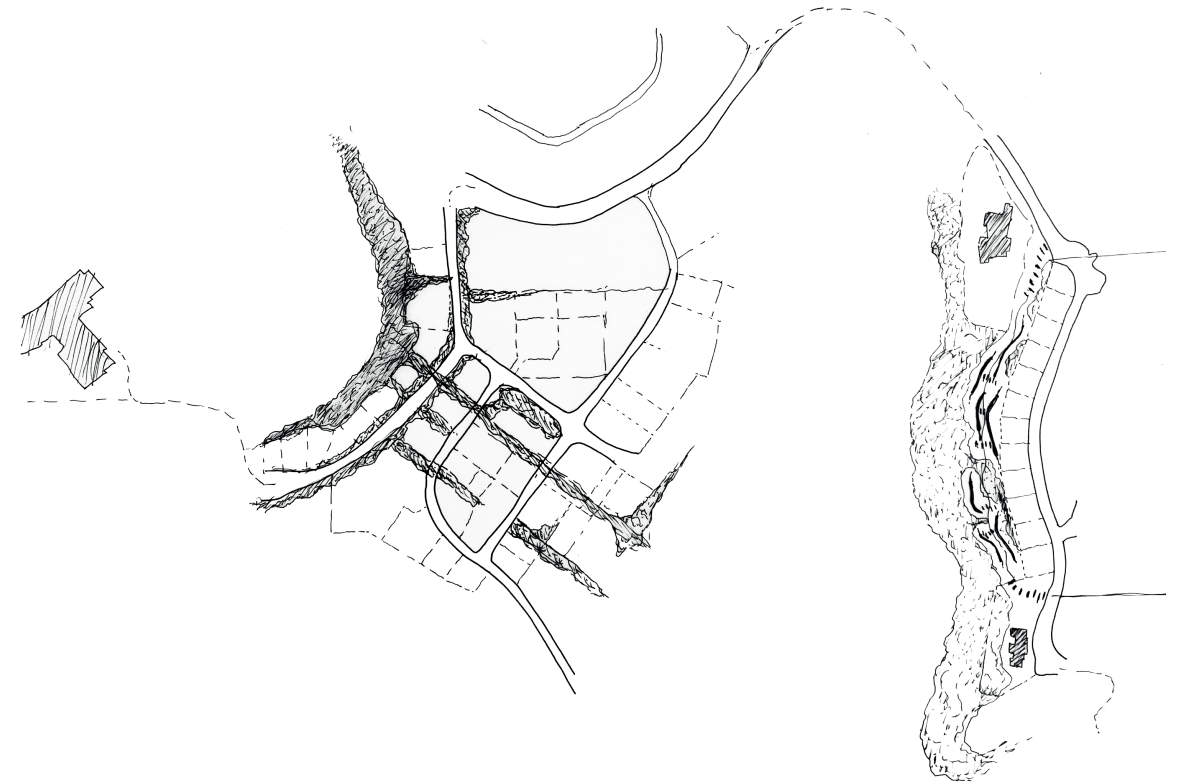
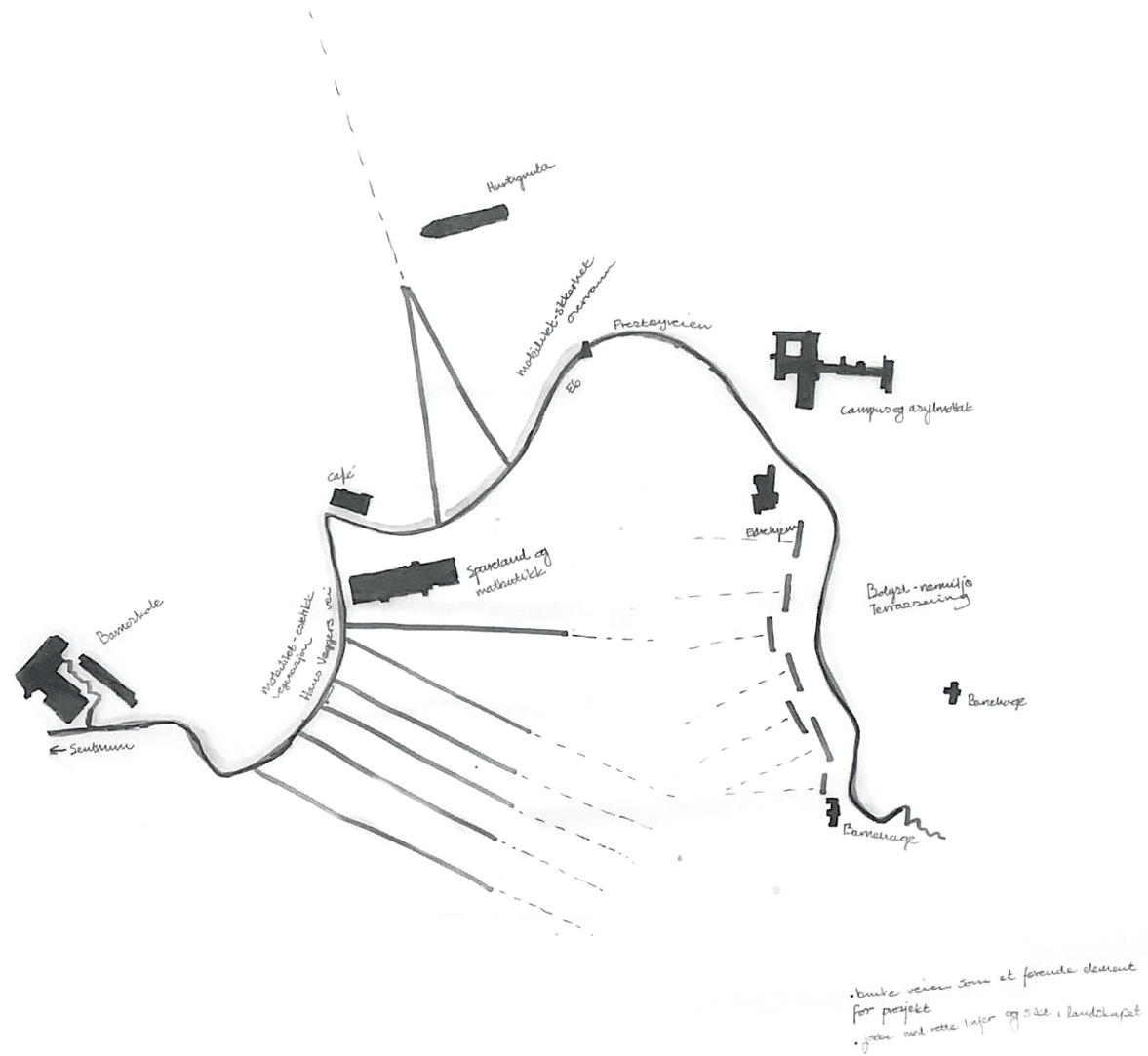
REFERANSEPROSJEKT

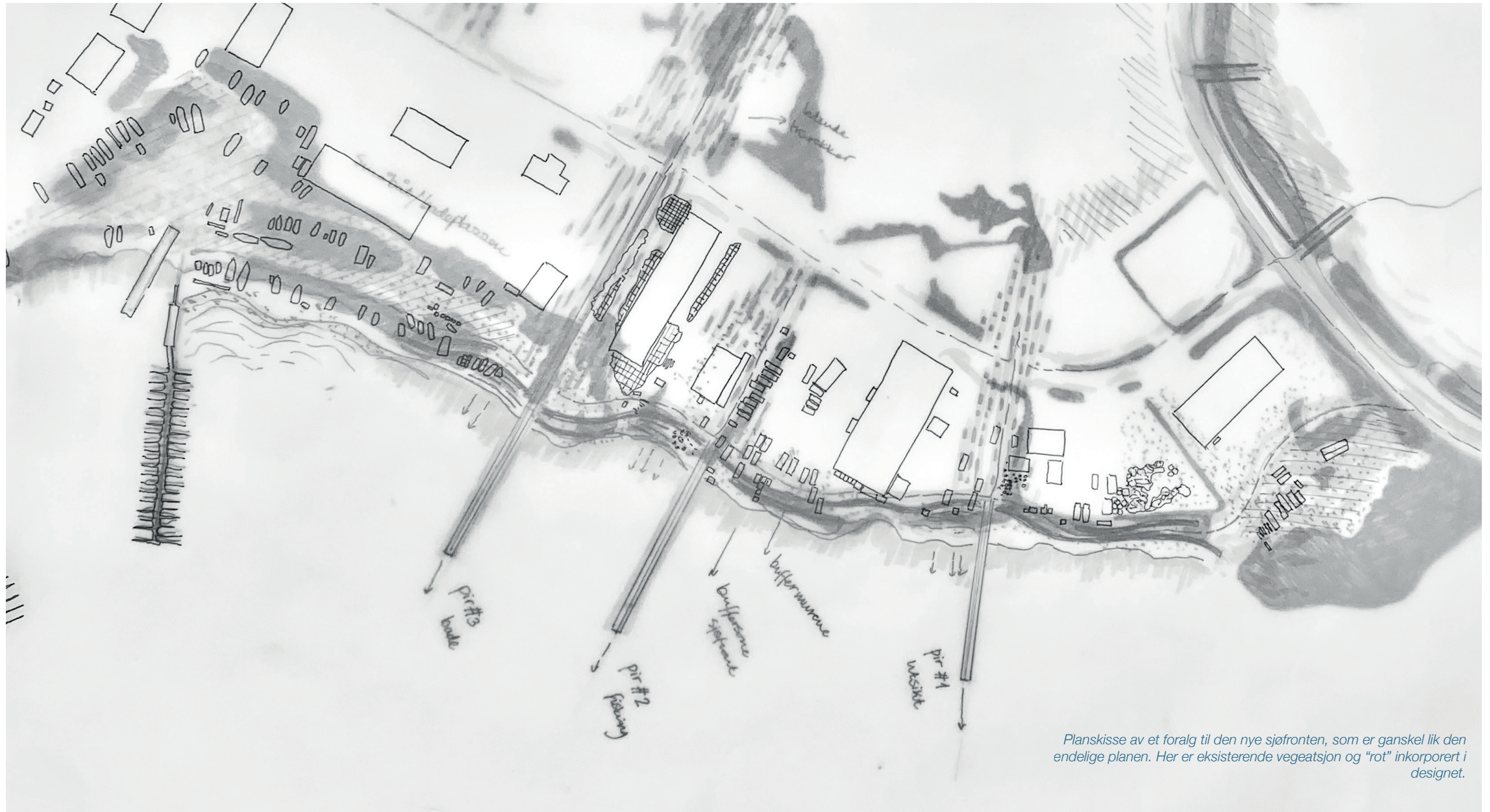
Prosjekt: Avignon Courtine et Quartier de la Gare (1998), The Parc aux angéliques (2018) og Cordemais (2014).

Hvor: Frankrike,
Arkitekt: Michel Desvigne

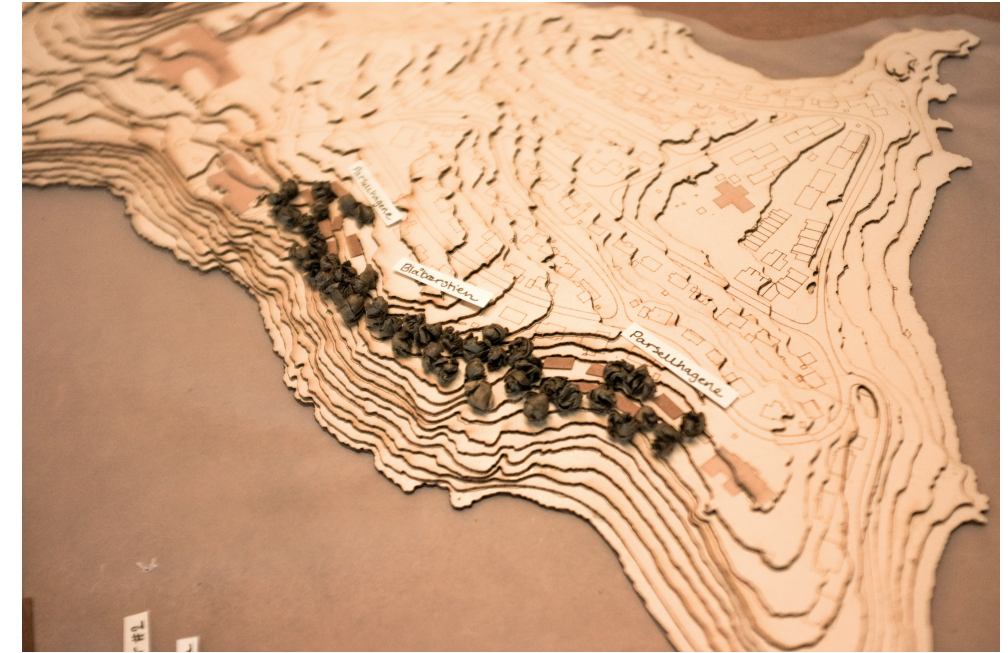
Som formessig inspirasjon i prosjektet har jeg sett på flere av prosjektene til Michel Desvigne. Han jobber ofte med vegetasjon og trær i geometriske "grid" og rette linjer. Jeg valgte å ta inspirasjon fra dette i prosjektet mitt ved å bruke rette trerekker som et ledende element mot sjøen i næringsområdet. Formspråket oppleves nokså stramt i plan, men gir inntrykk av at trærne er et strukturerende element for folks bevegelse i prosjektet. Opplevelsen vil være mer organisk og variert på bakkeplan, men ulike høyder og arter på trærne.

I disse skissene har jeg utforsket hvordan man kan bruke designelementer i rette linjer på langs, mot eller på tvers av havet i prosjektet.

Planskisse av et forslag til den nye sjøfronten, som er ganske lik den endelige planen. Her er eksisterende vegetasjon og "rot" inkorporert i designet.

I modellen har jeg undersøkt programmering (hvite lapper) og plassering og "linjer" for designgrepene mine. Eksisterendetrær langs kanten ved næringsområdet og i skrenten er tatt med for å vise at mine trekker er en forlengelse av disse områdene. Viktige offentlige bygg er farget brune.

REFERANSER

Norges offentlige utredninger (2023). Nå er det alvor: Rustet for en usikker fremtid. Kapittel 8-9. (2023: 17).

Koller, M. (2016, 7.mars). Adaptive planning. <https://toposmagazine.com/adaptive-planning/>

Charles Desvigne. Avignon Courtine et Quartier de la Gare. <http://micheldesvignepaysagiste.com/en/avignon-courtine-et-quartier-de-la-gare>

Regjeringen. (2024, 5. april). Forsvarsløftet – for Norges trygghet Langtidsplan for forsvarssektoren 2025–2036. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-87-s-20232024/id3032217/>

Charles Desvigne. Cordemais: Metropole Nantes Saint-Nazaire, France. <https://micheldesvignepaysagiste.com/en/michel-desvigne-0>

Landezine, (2020). Shoreline Park. <https://landezine.com/shoreline-park-by-mareld-atelier-le-balto/>

